

VÜQAR MURADOV AĞAMURAD OĞLU

**REGIONLARIN İNKİŞAFINDA QƏRBİ AVROPA İNNOVASİYA
İNKİŞAF MODELİNİN TƏTBİQİ İMKANLARI**

5302.01 - Ekonometriya

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün
təqdim edilmiş dissertasiya işinin

A V T O R E F E R A T I

BAKİ – 2016

Dissertasiya işi Qafqaz Univeristetinin “Dünya iqtisadiyyatı” kafedrasında yerinə yetirilmişdir.

Elmi rəhbər: iqtisad elmlər doktoru,
professor **C. M. Bulut**

Rəsmi oponentlər: iqtisad elmlər doktoru,
professor **R. R. Quliyev,**
i.e.n. dosent A.T. Əfəndiyeva

Aparıcı təşkilat: Azərbaycan Texniki Universiteti ("Sənaye
iqtisadiyyatı və menecment" kafedrası)

Dissertasiyanın müdafiəsi 25 oktyabr 2016-cı il tarixdə saat 14⁰⁰-da
Bakı Dövlət Universitetinin nəzdində fəaliyyət göstərən FD.02.016
Dissertasiya şurasının iclasında keçiriləcəkdir.

Ünvan: AZ1148, Bakı şəhəri, Z.Xəlilov küçəsi 23,
Bakı Dövlət Universiteti.

Dissertasiya işi ilə Bakı Dövlət Universitetinin Elmi kitabxanasında tanış
olmaq olar.

Avtoreferat 23 sentyabr 2016-cı ildə göndərilmişdir.

**FD.02.016 Dissertasiya Şurasının
elmi katibi, riyaziyyat elmləri
doktoru, professor**

N.Q.Əhmədov

GİRİŞ

Tədqiqatın aktuallığı. Müasir dövrdə ölkələrin rəqabət qabiliyyətliliyinin artırılmasında innovasiyanın rolu artmaqdadır. Innovasiya prosesi yeni innovasiya yönümlü iqtisadiyyatı ortaya çıxarmaqla bazar iqtisadiyyatında hakim rol oynamağa başlamışdır. Innovasiya siyasətinin həyata keçirilməsi ölkənin davamlı inkişafı, istehsal və elmin vəhdətində mühüm rol oynayır. Innovasiya proseslərinin intensivliyinin artması hazırda qlobal iqtisadi sistemdə baş verən dəyişikliklərin mühüm istiqamətlərindəndir. Milli müəssisələrin və iqtisadiyyatın rəqabətə davamlılığının artırılması məqsədi ilə dünya ölkələrinin istehsal və innovasiya texnologiyalarının tətbiqi sahəsində geriliyini minimuma endirmək Qərbi Avropa ölkələri təmsalında Almaniya, Fransa, İngiltərə, Belçika kimi dövlətlərin qarşısında duran əsas hədəflərdən biri sayılır. Qarşıya qoyulmuş məqsədə çatmaq üçün də innovasiya fəaliyyətinin inkişafının stimullaşdırılmasına yönəldilmiş müxtəlif tədbirlər işlənib hazırlanır və tətbiq edilir.

Müstəqillik qazandıqdan sonra, XX əsrin 90-cı illərindən başlayaraq Azərbaycan Respublikası da dünya ölkələrinin təcrübəsindən istifadə etməklə iqtisadiyyatını gücləndirməyə çalışır. Bu perspektivdə Qərbi Avropa ölkələrinin təcrübəsindən istifadə etməklə innovasiya sisteminin Azərbaycan iqtisadi modelinin ortaya çıxarılmasında irəliyə doğru mühüm addımlar atılmışdır. Regionların sosial və iqtisadi inkişafında eləcə də təhsil sistemində bir çox nailiyyətlər əldə olunmuşdur. Azərbaycanın Qərbi Avropa ölkələrinin təcrübəsindən istifadə etməsi iqtisadiyyatın innovasiyalı inkişaf fəaliyyətinin güclənməsinə səbəb olacaqdır.

Azərbaycanın son illərdəki sürətli iqtisadi inkişafı ilə yanaşı təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, regional innovasiya sistemlərinin regional iqtisadiyyatlarının xüsusiyyətlərini nəzərə alınaraq inkişaf və formalaşdırılması üsulları hələlik dərindən öyrənilməmişdir. Bu baxımdan elm, təhsil və digər innovasiya provayderləri əsasında müəssisələrin elmi-innovasiya fəaliyyətlərinin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər azlıq təşkil etməkdədir.

Problemin öyrənilmə vəziyyəti. Innovasiyaların, onların Qərbi Avropa ölkə (Almaniya, Fransa, İngiltərə, Belçika) regionlarının inkişafında tətbiqi məsələləri, regionların innovativ inkişafına ekonometrik yanaşma meyilləri haqqında bir çox alimlər araşdırmalar aparmış və maraqlı fikirlərlə çıxış etmişlər. Bu problemin tədqiqinə fərqli ölkələrin iqtisadçı-alimləri diqqət yetirmişlər. Y.Şumpeter, B.Tviss, D.Bell, Y.Lençuk, S.Valdaydev, S.Qlazhev, L.Vasilyeva, N.Kondratyev, N.İvanova,

A.Akimov, B.Tviss, Y.Muravyova, N.Nelson, V.Kuşlin, A.Dıńkin, Y.Vu, H. Ulku, T. Makkonen, B.Biatour, C.Kegels, E.Viera, E.Vazquez-Rozes, İ.Neira, T. Li, R.Florida , J.Wilson kimi alim və tədqiqatçılar bu məsələ ilə yaxından məşğul olmuşlar.

İnnovasiya iqtisadiyyatına keçid mərhələsində olan Azərbaycanda isə innovasiya siyasətinin müasir vəziyyəti və onun idarəedilməsi, Azərbaycanda innovasiya siyasətinin tənzimlənməsi məsələləri, Azərbaycanda regionların inkişafında Avropa modelinin tətbiqi imkanları haqqında məsələlər üzərində araşdırmaların sayı hələlik çox olmasa da Y.Həsənli, V.Vəliyev, Z.Səmədzadə, A.Ağayeva, , D.Atakişiyeva, T. Əliyev, G.Əzizova, A. Musayev, E.Kərimov, F. Qasimov, M. Əhmədov, A. Ələsgərov, Ə. Nuriyev, A. Hüseynova ,V. Axundov, T. Hüseynov, A. Abbasov kimi alimlər və tədqiqatçıların monoqrafiya və dərs vəsaitlərində elmi cəhətdən əsaslandırılmış və lazımi səviyyədə tədqiq edilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu mövzuda olan tədqiqat işlərinin çoxluğuna baxmayaraq, Qərbi Avropanın və onun Almaniya, Fransa, İngiltərə, Belçika kimi ölkələrinin, o cümlədən bu ölkələrin innovasiya sistemlərinin əsasında Azərbaycanın iqtisadi regionlarının inkişafı məsələləri kifayət qədər araşdırılmamış, onun formalaşması və idarə edilməsi üzrə Avropa təcrübəsi tam ümumiləşdirilməmiş və vahid yanaşma sərgilənməmişdir. Bununla əlaqədar Azərbaycanın regionlarının Avropa modeli üzrə inkişafında innovasiya islahatlarının uğurla həyata keçirməsi üçün nəzərdə tutulmuş vacib istiqamətləri, onların həyata keçirilmə üsul və vasitələri üzrə tədqiqatların aparılmasına ciddi ehtiyac vardır. Səmərəli milli innovasiya sisteminin formalaşmasında Avropa iqtisadi modelindən istifadənin vacibliyi, bu məsələnin hələlik Azərbaycanda tam öz əksini tapmaması, əsas nəzəri və təcrübə irəliləyişin əldə edilməsinin zəruriliyi tədqiqatın mövzusunun “Regionların inkişafında Qərbi Avropa innovasiya inkişaf modelinin tətbiqi imkanları” kimi götürülməsi zərurəti yaratmışdır. Adıçəkilən mövzunun geniş tədqiqat obyekti olmasına baxmayaraq bununla bağlı hələ də vahid konsepsiya mövcud olmadığından tədqiqat işi Almaniya, Fransa, İngiltərə, Belçika kimi Qərbi Avropa ölkələrinin həyata keçirdiyi innovasiya siyasətinə və Azərbaycanda bu ölkələrin təcrübəsindən istifadə etməklə innovasiya inkişaf modelinin tətbiqi imkanlarını araşdırmışdır. İlk dəfə Qərbi Avropa və Azərbaycan regionlarının iqtisadi inkişafına innovasiyaların təsir mexanizmləri empirik olaraq nəzərdən keçirilmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, ekonometrik modellər iqtisadiyyatın mikro və makro səviyyəsində uğurla tətbiq edilir. Bu modellər vasitəsilə iqtisadiyyatın nəzəri məsələləri riyazi statistikanın üsulları ilə faktiki və ya

empirik materiallar əsasında yoxlanılır. Bu baxımdan ekonometrik modellərin qurulması və adekvatlığın yoxlanması riyazi statistikanın korrelyasiya və regressiya təhlili ilə bilavasitə bağlıdır. Tədqiqat işində regional inkişafın ekonometrik modelləri qurulmuş və təhlil olunmuşdur.

Tədqiqatın obyektı innovasiya fəaliyyətlərinin Almaniya, İngiltərə, Fransa, Belçikan, o cümlədən Azərbaycanın iqtisadi regionlarının inkişafına təsirinin ekonometrik modelləri və üsullarıdır.

Tədqiqatın predmeti innovasiya fəaliyyətlərinin Almaniya, Fransa, İngiltərə və Belçika kimi Qərbi Avropa ölkələri və onların təcrübəsi əsasında Azərbaycanın iqtisadi regionlarının inkişafının ekonometrik model və üsullarının öyrənilməsidir.

Tədqiqatın məqsədi regionların inkişafında innovasiyaların tətbiqi sahəsində müasir nəzəri-metodoloji yanaşmalara əsaslanaraq Qərbi Avropa ölkələrinin təcrübələrinin əsas xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi, onların Azərbaycanda tətbiqi imkanlarının araşdırılması və bu istiqamətdə tövsiyələr işləyib hazırlamaqdan ibarətdir.

Tədqiqatın vəzifələri aşağıdakılardır:

- İnnovasiya fəaliyyətləri ilə regional inkişaf arasındakı əlaqənin ekonometrik modellərdən istifadə edərək təhlil olunması

- İqtisadiyyatın müasirləşdirilməsi şəraitində regional innovasiya sistemlərinin (Qərbi Avropa ölkələrinin nümunəsində) formalaşdırılması və inkişafı məsələlərinin nəzəri-metodoloji əsaslarının təhlili;

- Regional innovasiya sistemlərinin sosial-iqtisadi məğzi, vəzifə və funksiyaları, səmərəli regional innovasiya sistemlərinin formalaşmasını müəyyən edən amillər haqqında ətraflı məlumatın verilməsi;

- Almaniya, Fransa, İngiltərə və Belçikanın iqtisadi inkişafında innovasiya sistemlərinin əhəmiyyəti və tətbiqi mexanizmi haqqında məlumatın verilməsi;

- Azərbaycanda regionların inkişafında innovasiyaların tətbiqi zamanı Qərbi Avropa modelindən istifadə imkanlarının araşdırılması;

- Azərbaycanda regionların inkişafı üçün həyata keçirilən innovasiya siyasətində dövlətin roluna və innovasiya siyasətinin tənzimlənməsi səviyyəsinə aydınlıq gətirilməsi.

Tədqiqatın elmi yeniliyi özünü aşağıdakı istiqamətlərdə göstərir:

- İnnovasiyanın digər sahələrlə qarşılıqlı əlaqəsinin olub olmamasının riyazi ekonometrik üsulla təhlili;

- Regionların inkişafının iqtisadi göstəriciləri və bu göstəricilərə innovasiyanın təsiri modelləşdirmə obyektı kimi müəyyənləşdirilmiş və müxtəlif əlamətlər üzrə təsnifatlaşdırılmışdır;

- Almaniya, İngiltərə, Fransa və Belçika kimi Qərbi Avropa ölkələrinin regionlarının iqtisadi inkişafında innovasiyaların tətbiqi vəziyyəti ekonometrik modellərdən istifadə edilərək araşdırılmışdır;

-İqtisadiyyatın səmərəli inkişafı üçün ənənəvi inkişaf modelindən innovasiyalı modelə keçiddə rəqabət qabiliyyətini yüksəldən amillər aşkar edilmişdir;

- Almaniya, İngiltərə, Fransa və Belçika kimi Qərbi Avropa ölkələrinin nümunəsində innovasiyaların Azərbaycanın regionlarında inkişaf modelinin tətbiqi və həyata keçirilməsi yolları göstərilmişdir;

Tədqiqatın nəzəri və praktik əhəmiyyəti özünü burada əldə edilmiş yekun nəticələrdə və təcrübi tövsiyələrdə göstərir. Onlardan elmi işlərin yazılmasında, metodiki vəsaitlərin hazırlanmasında, tədris prosesində istifadə etmək mümkündür.

Tədqiqatın metodoloji və nəzəri əsaslarını innovasiya sistemlərinin Qərbi Avropa və Azərbaycan regionlarının inkişafına təsirinə dair elmi cəhətdən əsaslandırılmış təklif və tövsiyələrin işlənilib hazırlanması təşkil edir. Tədqiqat prosesində müqayisəli təhlil və ümumiləşdirmə kimi ekonometrik tədqiqat metodlarından və üsullarından istifadə olunmuşdur.

Tədqiqatın informasiya bazasını Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının illik hesabatları, elmi-tədqiqat institutlarının hesabatları, xarici ölkələrin informasiya və məlumatları, beynəlxalq miqyaslı elmi-praktiki konfransların materialları və s. təşkil edir. Dissertasiya işində statistik qruplaşdırma və yekunlaşdırma, analitik və müqayisəli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə, iqtisadi-riyazi təhlil metodlarından istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın aprobasiyası. Dissertasiya işinin mövzusu və əsas müddəalarına dair 7 məqalə və tezis bir sıra elmi nəşrlərdə dərc olunmuşdur.

Dissertasiyanın həcmi və quruluşu. Dissertasiya giriş, üç fəsil, nəticə və ədəbiyyat siyahısından ibarət olmaqla 157 səhifə həcmindədir. Dissertasiyada 20 cədvəl, 16 qrafik, 2 şəkil və 1 diaqram verilmişdir. İstifadə edilmiş 118 adda ədəbiyyat mövcuddur.

İŞİN ƏSAS MƏZMUNU

Girişdə mövzunun aktuallığı əsaslandırılmış, problemin öyrənilmə vəziyyəti qiymətləndirilmişdir. Tədqiqatın məqsədi və vəzifələri, obyekt, nəzəri-metodoloji əsasları, informasiya bazası, elmi yeniliyi, təcrübə əhəmiyyəti və tədqiqatın nəticələri şərh olunmuşdur.

Dissertasiya işinin **“İnnovasiyaların Qərbi Avropa ölkə (Almaniya, Fransa, İngiltərə, Belçika) regionlarının inkişafında tətbiqi məsələləri təcrübələrinin əsas xüsusiyyətləri”** adlı birinci fəslində bildirilir ki, iqtisadiyyatın səmərəli inkişafı üçün ənənəvi inkişaf modelindən innovasiyalı modelə keçidi təmin etmək vacibdir. Yalnız innovasiyalı inkişaf modeli xammalın ixracında ixtisaslaşdırılmış iqtisadiyyatdan postindustrial iqtisadiyyata, elmtutumlu sahələrin inkişafına keçidi təmin edə bilər.

İnnovasiyaların tətbiqi vasitəsilə elmin inkişaf səviyyəsi və onun texnoloji tətbiqi dərəcəsi, istehsal prosesinin ictimai kombinasiyası, istehsal vasitələrinin qədəri və səmərəliliyi, təbii şəraitlə müəyyən olunur. Texnikada, texnologiyada, iş qüvvəsində baş verən ciddi dəyişikliklər elmin ən yeni kəşflərinə əsaslanır. Bu kəşflər yeni əmək alətləri və əmək vasitələri, adamların yeni iş təcrübəsi şəklində maddi istehsala daxil olaraq, məhsuldar qüvvəyə çevrilir.

İntensiv inkişafın innovativliyi zəruridir. O, iqtisadi proseslərin səmərəliliyi və iqtisadi sistemin dayanıqlığını təmin edir. İnnovasiya fəaliyyəti həm də daxili və xarici bazarın maliyyə təminatında mühüm rol oynayır. İnnovasiya fəaliyyətini yanaşma xüsusiyyətinə (yeni texnika, texnologiya, material, iqtisadi-təşkilati məsələ və s.), əhatə dairəsinə, idarəetmə səviyyəsinə (beynəlxalq, respublika, sahə, regional, müəssisələr birliyi və s.), yerləşdiyi əraziyə (müxtəlif iqtisadi, coğrafi regionda və ya bir regionda), burada mövcud olan müəssisələrin əlamətlərinə, mülkiyyət xüsusiyyətlərinə görə (dövlət, şəxsi, səhmdar, qarışıq) təsnifləşdirmək mümkündür.

Regional komponentlər günbəgün strukturlaşır. Dövlət fundamental tədqiqatlar, kadr hazırlığı ilə məşğul olur, regionlar isə innovasiyaların yayılması siyasətini həyata keçirirlər. Regional innovasiya əməkdaşlığının inkişafı sərhəd proqramları Avropa tədqiqatlar şəbəkəsinin yaradılması proqramı ilə nəzərdə tutulub.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, innovasiya siyasəti sistemli xarakterə malikdir. Hələ 1990-cı illərin əvvəllərində elm, sənaye və qismən də, iqtisadi və regional inkişafın siyasət istiqamətlərinin, bütövlükdə innovasiya mühitinin formalaşdırılması məqsədilə, vahid innovasiya

siyasətində sistemli şəkildə ümumiləşdirilmə prosesi baş verdi. 1990-cı illərin ortalarında isə innovasiya mühitinin sistemli formalaşdırılması mexanizmi, demək olar ki, bütün Qərbi Avropa ölkələri tərəfindən qəbul edildi və yeniliyin yayılması məqsədilə innovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması proqramları işlənib hazırlandı.

Ölkə iqtisadiyyatının inkişafında iqtisadiyyata elmi və texnoloji yanaşmalar mühüm rol oynayır. Burada xüsusi iqtisadi zonaların fəaliyyətini texnoparklar həyata keçirir. İnkişafın bütün amillərinin rəşional, səmərəli istifadəsi əsasında istənilən ölkənin milli inkişafı həyata keçməlidir. Bu amilləri qarşı-qarşıya qoymaq olmaz.

Dissertasiya işinin **“Regionların innovativ inkişafına ekonometrik yanaşma meylləri” adlanan ikinci fəslində** ekonometrik meyllər, onların yaranma tarixi və iqtisadiyyatda tətbiqi məsələlərinə toxunulmuş, Fransa, Belçika, İngiltərə və Almaniya nümunə olaraq götürülmüş, bu ölkələrin regionlarında innovasiya və iqtisadi inkişaf arasında əlaqə öyrənilmiş, Azərbaycan üçün də ekonometrik araşdırma aparılmış və innovasiya ilə iqtisadi inkişaf arasındakı əlaqəyə baxılmışdır.

Regionların seçilməsi zamanı bir neçə kriteriyalar əsas götürülmüşdür. Bunlardan başlıcası isə nümunə olaraq seçilmiş regionların yüksək inkişaf etməsi və burada innovativ yeniliklərdən maksimum dərəcədə faydalanılmasıdır. Əslində, dissertasiya üçün Belçika, Fransa, İngiltərə və Almaniya kimi Avropanın yüksək iqtisadi inkişaf ölkələrin seçilməsinin də əsas səbəbi bundadır.

Belçika üçün Brüssel paytaxt regionu, Fransa üçün İl-de-Frans, Almaniya üçün Berlin regionu, İngiltərə üçün isə Şimal-Şərqi İngiltərə regionu araşdırma obyektı olaraq seçilmişdir.

Qərbi Avropa regionlarında və Azərbaycanda innovasiya və iqtisadi inkişaf arasındakı əlaqəni müəyyən etmək üçün hər bir tədqiqat obyektı üçün bir neçə reqressiyadan istifadə edilmişdir. Bununla yanaşı istər asılı, istərsə də asılı olmayan göstəricilərin gecikmələrindən (lags) da istifadə edilmişdir. Bu bir neçə ciddi səbəblə izah edilə bilər. Belə ki, həmin göstəricilər yalnız digərlərindən deyil, eyni zamanda ondan öncəki periodlardan da təsirlənməsi ilə izah etmək olar. Gecikmələr seçilərkən Akaike və Şvarts informasiya kriteriyalarına əsaslanılmışdır.

Gecikmələr ekonometrik analizlərdə, xüsusilə zaman aralığı sıralarında geniş şəkildə tətbiq olunan üsullardan biridir. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, ekonometrik gecikmələrin əsas üstünlüyü hər hansı bir dəyişənin hazırkı qiyməti ilə yanaşı, bir neçə vahid gecikməli zaman periodunu da göstərə bilməsidir. Bundan istifadənin əsas səbəbi bəzi

göstəricilərin yalnız digərlərindən deyil eyni zamanda özünün əvvəlki periodlarda qiymətlərindən də asılı olmasıdır. Bunu riyazi olaraq aşağıdakı kimi ifadə etmək olar:

$$Y_T = B_0 + B_1 X_t + B_2 X_{t-1} + B_3 X_{t-2} + u$$

Düsturdan göründüyü kimi Y asılı dəyişən, B-lər əmsallar, X-lər isə sərbəst dəyişənlərdir. “t”-lər isə gecikməli zaman periodlarını ifadə edir.

Tədqiqat zamanı iki qrup göstəricidən istifadə edilmişdir: İqtisadi inkişaf və innovasiya. Dissertasiyada iqtisadi inkişaf göstəricisi olaraq adambaşına düşən ümumi daxili məhsuldan (ADUDM) istifadə edilmişdir və ABŞ dolları ilə ifadə olunmuşdur. İnnovasiya vahidi isə nümunə olaraq götürülmüş regionlar üçün fərqlidir. Belə ki, Qərbi Avropa regionları üçün patent tətbiqlərinin sayı (PATENT), tədqiqat və inkişaf xərcləri ümumi xərclərə nisbəti kimi (TİXERC) və regionda innovasiya sahəsində çalışan işçilərin ümumi işçi sayına olan nisbəti (TİSHCİ) götürülmüşdür. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Almaniya, Fransa və İngiltərə üçün TİSHCİ indiqatoru olmadığından bu göstəricidən istifadə edilməmişdir.

Azərbaycan nümunəsində iqtisadi inkişaf göstəricisi adambaşına düşən ümumi daxili məhsul digərləri ilə eynidir. Bu ölkənin nümunəsində elm və tədqiqat işlərində çalışan işçilərin sayı (İSCHİ), eyni zamanda dövlət tərəfindən elm və tədqiqatlara ayrılan vəsaitlər (XERC) (Min manatla) əsas innovasiya göstəriciləri olaraq götürülmüşdür.

Azərbaycan və nümunə olaraq seçilmiş ölkələrin regionlarının qeyd olunan göstəriciləri üçün qrafik təsvirlər qurularaq bu qrafiklər əsasında analizlər aparılmışdır. Eyni zamanda dissertasiya işində zaman sıraları istifadə edildiyi üçün, onlara vahid kök testi də tətbiq edilmişdir.

Yuxarıda qeyd edilənləri nəzərə alaraq dissertasiya üçün müəyyən edilmiş regressiya modellərini aşağıdakı kimi göstərmək mümkündür:

a)Brüssel paytaxt regionu üçün:

$$\begin{aligned} \text{ladudum}_t &= B_0 + B_1 \text{ladudum}_t(-1) + B_2 \text{ladudum}_t(-2) + B_3 \text{lpatent}_t(-3) + B_4 \\ &\text{lpatent}_t(-4) + T + u_t \text{ladudum}_t \\ &= B_{0t} + B_1 \text{ladudum}_t(-1) + B_2 \text{ladudum}_t(-2) + B_3 \text{ltixerc}(-3) + B_4 \text{ltixerc}(-4) + \\ &T + u_t \text{ladudum}_t \\ &= B_{0t} + B_1 \text{ladudum}_t(-1) + B_2 \text{ladudum}_t(-2) + B_3 \text{ltishci}(-3) + B_4 \text{ltishci}(-4) + \\ &T + u_t \end{aligned}$$

b)Berlin, İl-de-Frans və Şimal Şərqi İngiltərə regionları üçün:

$$\begin{aligned} \text{ladudum}_t &= B_{0t} + B_1 \text{ladudum}_t(-1) + B_2 \text{ladudum}_t(-2) + B_3 \text{lpatent}_t(-3) + B_4 \\ &\text{lpatent}_t(-4) + T + u_t \\ \text{ladudum}_t &= B_{0t} + B_1 \text{ladudum}_t(-1) + B_2 \text{ladudum}_t(-2) + B_3 \text{ltixerc}(-3) + \\ &B_4 \text{ltixerc}(-4) + T + u_t \end{aligned}$$

c)Azərbaycan üçün:

$ladudum_t = B_{0t} + B_1 ladudum_t (-1) + B_2 ladudum_t (-2) + B_3 ltishci_t (-3) + B_4 ltishci_t (-4) + T + u_t$

$ladudum_t = B_{0t} + B_1 ladudum_t (-1) + B_2 ladudum_t (-2) + B_3 ltixerc_t (-3) + B_4 ltixerc_t (-4) + T + u_t$ Burada:

$ladudum_t$. zaman aralığında ADUDM

$ladudum_t (1)$ -Bir dönm gecikməli olaraq ADUDM (Adambaşına düşən ümumi daxili məhsul)

$ladudum_t (-2)$.İki dönm gecikməli ADUDM (Adambaşına düşən ümumi daxili məhsul)

$lpatent_t (-3)$. Üç dönm gecikməli PATENT (Patent tətbiqlərinin sayı)

$lpatent_t (-4)$ -Dörd dönm gecikməli PATENT (Patent tətbiqlərinin sayı)

$ltishci_t (-3)$ -Üç dönm gecikməli TİSHCİ (innovasiya sahəsində çalışan işçilərin ümumi işçi sayına olan nisbəti)

$ltishci_t (-4)$ -Dörd dönm gecikməli TİSHCİ (innovasiya sahəsində çalışan işçilərin ümumi işçi sayına olan nisbəti)

$ltixerc_t (-3)$ - Üç dönm gecikməli TİXERC (tədqiqat və inkişaf xərcləri ümumi xərclərə nisbəti)

$ltixerc_t (-4)$ -Dörd dönm gecikməli TİXERC (tədqiqat və inkişaf xərcləri ümumi xərclərə nisbəti)

$lxerc_t (-3)$ -Üç dönm gecikməli XERC (Elm və tədqiqatlara ayrılan vəsaitlər)

$lxerc_t (-4)$ -Dörd dönm gecikməli XERC (Elm və tədqiqatlara ayrılan vəsaitlər)

$lshci_t (-3)$ - Üç dönm gecikməli İSCHİ (elm və tədqiqat işlərində çalışan işçilərin sayı)

$lishci_t (-4)$ -Dörd dönm gecikməli İSCHİ (elm və tədqiqat işlərində çalışan işçilərin sayı)

(Hamısı loqarifmik formada)

T- zaman trendi

u_t Xəta payı

Brüssel paytaxt regionu üçün ekonometrik analizlər

LADUDM asılı, LADUDM(-1), LADUDM(-2), LPATENT(-3), LPATENT(-4) və trend göstəriciləri isə sərbəst dəyişənlərdir.

Dependent Variable: LADUDM

Method: Least Squares

Date: 10/16/15 Time: 15:33

Sample (adjusted): 2002Q1 2013Q4

Included observations: 48 after adjustments

HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LADUDM(-1)	0.729792	0.085167	8.568940	0.0000
LADUDM(-2)	0.137572	0.057350	2.398833	0.0210
LPATENT(-3)	0.070406	0.032825	2.144889	0.0620
LPATENT(-4)	0.010557	0.005206	2.027852	0.0855
TREND	0.000888	0.000182	4.879121	0.0002
C	1.427243	0.625894	2.280327	0.0277
R-squared	0.968232	Mean dependent var	10.97924	
Adjusted R-squared	0.964450	S.D. dependent var	0.055392	
S.E. of regression	0.010444	Akaike info criterion	6.169102	
Sum squared resid	0.004581	Schwarz criterion	5.935202	
Log likelihood	154.0584	Hannan-Quinn criter.	6.080711	
F-statistic	256.0158	Durbin-Watson stat	1.865754	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Cədvəl 1. Brüssel regionu üçün xətti regressiya modeli nəticələri

İl-de-Frans regionu üçün ekonometrik analizlər

Dependent Variable: LADUDM

Method: Least Squares

Date: 10/16/15 Time: 16:29

Sample (adjusted): 2002Q1 2013Q4

Included observations: 48 after adjustments

HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LADUDM(-1)	0.644574	0.126514	5.094869	0.0000
LADUDM(-2)	0.106765	0.041325	2.583545	0.0310
LPATENT(-3)	0.027134	0.009294	2.919518	0.0617
LPATENT(-4)	0.058491	0.042244	3.384699	0.0335
TREND	0.005396	0.002260	2.387809	0.0215
C	4.704119	1.012785	4.644737	0.0000
R-squared	0.961618	Mean dependent var	10.77690	
Adjusted R-squared	0.957048	S.D. dependent var	0.051726	
S.E. of regression	0.010720	Akaike info criterion	6.116930	
Sum squared resid	0.004827	Schwarz criterion	5.883029	
Log likelihood	152.8063	Hannan-Quinn criter.	6.028538	
F-statistic	210.4513	Durbin-Watson stat	1.796103	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Cədvəl 2. İl-de-Frans regionu üçün xətti regressiya modeli nəticələri

Berlin regionu üçün ekonometrik analizlər

Dependent Variable: LADUDM

Method: Least Squares

Date: 10/16/15 Time: 16:13

Sample (adjusted): 2002Q1 2013Q4

Included observations: 48 after adjustments

HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LADUDM(-1)	1.483796	0.085632	17.32764	0.0000
LADUDM(-2)	0.570358	0.078357	7.278967	0.0000
TREND	0.002119	0.000678	3.123478	0.0034
LPATENT(-3)	0.018817	0.007202	2.612679	0.0436
LPATENT(-4)	0.006704	0.003039	2.205361	0.0584
C	0.798407	0.282889	2.822339	0.0075
R-squared	0.999315	Mean dependent var	10.24220	
Adjusted R-squared	0.999227	S.D. dependent var	0.086141	
S.E. of regression	0.002395	Akaike info criterion	9.107338	
Sum squared resid	0.000224	Schwarz criterion	8.866450	
Log likelihood	210.9151	Hannan-Quinn criter.	9.017537	
F-statistic	11376.55	Durbin-Watson stat	1.942859	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Cədvəl 3. Berlin regionu üçün xətti regressiya modeli nəticələri

Şimal-Şərqi İngiltərə regionu üçün ekonometrik analizlər

Dependent Variable: LADUDM

Method: Least Squares

Date: 10/16/15 Time: 16:42

Sample (adjusted): 2002Q1 2013Q4

Included observations: 48 after adjustments

HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed

bandwidth =4.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LADUDM(-1)	1.697768	0.112467	15.09574	0.0000
LADUDM(-2)	0.735505	0.109188	6.736164	0.0000
LPATENT(-3)	0.006761	0.014076	3.480346	0.0337
LPATENT(-4)	0.003011	0.000937	3.213442	0.0308
TREND	0.000765	0.000464	2.647058	0.0070
C	0.351317	0.153337	2.291141	0.0274
R-squared	0.998830	Mean dependent var	9.897504	
Adjusted R-squared	0.998680	S.D. dependent var	0.091900	
S.E. of regression	0.003339	Akaike info criterion	8.442572	
Sum squared resid	0.000435	Schwarz criterion	8.201684	
Log likelihood	195.9579	Hannan-Quinn criter.	8.352772	
F-statistic	6657.458	Durbin-Watson stat	1.912192	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Cədvəl 4. Şimal-Şərqi İngiltərə regionu üçün xətti reqressiya modeli nəticələri

Azərbaycan üçün ekonometrik analizlər

Dependent Variable: LADUDM

Method: Least Squares

Date: 12/01/15 Time: 15:48

Sample (adjusted): 2006Q1 2014Q4

Included observations: 36 after adjustments

HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed

bandwidth = 4.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LADUDM(-1)	1.229875	0.208042	5.911677	0.0000
LADUDM(-2)	0.491978	0.168697	2.916344	0.0106
LISCHI(-3)	0.157533	0.059332	2.655088	0.0566
LISCHI(-4)	0.441860	0.162921	2.712099	0.0292
T	0.008449	0.004430	1.907155	0.0758
C	4.920624	2.340796	2.102116	0.0528
R-squared	0.912676	Mean dependent var		8.612915
Adjusted R-squared	0.900235	S.D. dependent var		0.145381
S.E. of regression	0.014366	Akaike info criterion		5.412943
Sum squared resid	0.003096	Schwarz criterion		5.114508
Log likelihood	62.83590	Hannan-Quinn criter.		5.348175
F-statistic	406.6368	Durbin-Watson stat		2.239299
Prob(F-statistic)	0.000000			

Cədvəl 5. Azərbaycan üçün xətti regressiya modeli nəticələri

Regionlar üzrə bütün nəticələri topladıqdan sonra deyə bilərik ki, araşdırma obyektı olaraq götürülmüş bütün regionlarda innovasiya və iqtisadi artım arasında müsbət əlaqə müəyyən edilmişdir. Bu da bir daha texnoloji və s. yeniliklərin iqtisadi inkişafda müsbət rol oynadığını təsdiq edir. Burada xüsusilə patentlər seçilir. Bundan başqa elm sahəsində çalışan işçilərin sayı və onlara ayrılan xərclər də xüsusi rol oynayır. Bu baxımdan gələcəkdə ölkəmizin bütün regionlarında innovasiyanın geniş tətbiqi məqsədəuyğundur.

Dissertasiyanın üçüncü fəslı **“Qərbi Avropa ölkələrinin təcrübəsinin Azərbaycanda tətbiqi imkanları”** adlanır. Bu fəsildə Azərbaycanda innovasiya siyasəti məsələlərinə, innovasiya siyasətinin hüquqi baxımından tənzimlənməsi məsələlərinə aydınlıq gətirilir, ölkəmizdə regionların inkişafında innovasiyalara əsaslanan Avropa regional innovasiya modelinin tətbiqi məsələlərinə toxunulur.

Burada bildirilir ki, milli innovasiya sistemi özündə həmin ölkə üçün səciyyəvi olan və innovasiya proseslərinin yayılma şəraitinə təsir göstərən hüquqi, maliyyə, sosial-iqtisadi və informasiya institutlarının məcmusunu birləşdirir. Həyata keçirilən dövlət proqramları və zəruri islahatlar nəticəsində Azərbaycanın ümumdünya elektron məkanına daha sürətli inteqrasiyası təmin edilmiş, elektron hökumətin yaradılması, biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatın təşəkkülü, informasiya təhlükəsizliyi və digər məsələlərin həlli istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır. İnformasiya və kommunikasiya texnologiyaları sahəsi prioritet sahə elan edilmişdir. Rabitə və informasiya texnologiyaları sahəsinin isə neft sahəsindən sonra Azərbaycan iqtisadiyyatının ən inkişaf etmiş sektoru olacağı gözlənilir. İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının geniş tətbiqi ölkənin hərtərəfli inkişafına xidmət etməklə yanaşı, informasiya sahəsində milli təhlükəsizliyin təmin olunması baxımından da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

İqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsində innovasiyaların, yeni texnologiyaların tətbiqi ilə yanaşı, iqtisadi münasibətlərin etibarlılığı və sabitliyini təmin edən, cəmiyyətin praktik olaraq əhəmiyyətli məsələlərinin ən effektiv həllinə imkan yaradan hüquqi vasitələr xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycanın milli maraqları innovasiya siyasətinin formalaşdırılması və reallaşdırılması istiqamətində inamlı fəaliyyət göstərilməsini tələb edir. Ona görə də yeni iqtisadi və sosial-siyasi reallıqların tələblərinə cavab verən və istehsalın yenidən qurulmasına şərait yaradan irimiqyaslı kapitala əsaslanan elmi-texniki strategiyanın

yaradılması həmin siyasətin mühüm tərkib hissələrindən biri kimi qiymətləndirilməlidir. Azərbaycan Respublikası regionlarının inkişafı ölkədə uğurla həyata keçirilən davamlı sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının mühüm tərkib hissəsidir. Regionların hərtərəfli inkişafı sahəsində 2004-cü ildən başlanılmış məqsədyönlü siyasətin davamı olaraq "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı" hazırlanmışdır. "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın icrası ölkə iqtisadiyyatının inkişafında mühüm əhəmiyyət kəsb etməklə, makroiqtisadi sabitliyin təmin olunmasında, regionlarda sahibkarlıq fəaliyyətinin genişlənməsində, yeni müəssisələrin və iş yerlərinin yaranmasında, irimiqyaslı infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsində, əhalinin rifah halının daha da yaxşılaşdırılmasında və yoxsulluq səviyyəsinin aşağı düşməsində müstəsna rol oynayacaqdır. Regionların inkişafı ilə bağlı verilən müvafiq fərman və sərəncamlarla innovativ və yüksək texnologiyalara əsaslanan müəssisələrin təşkil edilməsi və sənayeləşmə sahəsində yeni dövr başlamışdır. Bu illər ərzində Gəncədə Alüminium Zavodu, Naxçıvan Muxtar Respublikasında və Bakının Qaradağ rayonunda sement zavodları, Bakıda Bərk Məişət Tullantılarının Çeşidlənməsi və Yandırılması zavodlarını, Sumqayıt Texnologiyalar Parkında ağır maşınqayırma və dəqiq emal mərkəzləri zavodları istismara verilmişdir. Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə imkanlarının yaradılması da bu proqramların prioritetlərindən hesab olunur. 2015-ci ildə Sumqayıtda "Azgünteks" Günəş Panelləri istehsalı müəssisəsi yaradılıb. Sənaye parklarının yaradılması ölkədə innovativ iqtisadiyyatın formalaşması, iqtisadiyyatın ixrac potensialının artırılması, ölkə iqtisadiyyatının rəqabət qabiliyyətliliyinin təmin edilməsi sahəsində əhəmiyyətli rol oynayacaq. Bu iqtisadi mexanizmlər vasitəsilə ölkədə sahibkarlıq daha sürətlə inkişaf edir, İKT-nin tətbiqi genişlənir, bu sahədə elmi tədqiqatların aparılmasına və yeni texnologiyaların işlənməsinə şərait yaranır və beləliklə, ölkədə qeyri-neft potensialı daha da güclənir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin tapşırığına uyğun olaraq, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi ilə ABŞ-ın aparıcı məsləhətçi şirkəti olan "Booz Allen Hamilton"-un birgə "Regional İnnovasiya Zonası" layihəsini hazırlayıb. Layihənin əsas məqsədi innovasiyalı sahibkarlığa təkan verəcək texnoparkların, elektron avadanlıqların və proqram məhsullarının istehsalı və ixracı üzrə regional bazarın, region ölkələrinə geniş elektron xidmətlərin göstərilməsini təmin edəcək, Qərblə Şərq arasında tranzit informasiya məkanının, həmçinin insan resurslarının inkişafına xidmət edəcək Univer-

sitetin yaradılması idi. Həmin layihə əsasında 2014-cü ildə Azərbaycanda ilk dəfə “Zərdab rayonu: Regional İnnovasiya Proqramı (2014-2018-ci illər)” hazırlanmışdır. Proqram Zərdab rayon İcra Hakimiyyətinin müraciəti əsasında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Elmi İnnovasiyalar Mərkəzinin (EİM) mütəxəssisləri tərəfindən tərtib edilib. Şəmkirdə yeni innovativ texnologiyalara əsaslanan müasir tipli sahibkarlıq obyektlərinin, o cümlədən gələcəkdə 3 min nəfərədək işçinin çalışacağı nəzərdə tutulan Şəmkir aqroparkı 2014-cü ildən istifadəyə verilmişdir. 2007-ci ildə yaradılmış Bakı Biznes Tədris Mərkəzinin 7 şəhər və rayonlarda (Gəncə, Qazax, Yevlax, Göyçay, Lənkəran, Şəki, Xaçmaz) nümayəndəliklər yaradılmışdır. Bakı Biznes Tədris Mərkəzinin əsas fəaliyyət istiqamətləri Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın inkişafının innovasiya-tədris-konsaltinq sisteminin formalaşdırılması vasitəsilə sahibkarların və sahibkarlıq fəaliyyətinə yeni başlayanların maarifləndirilməsindən, onların məsləhət, informasiya və innovasiya xidmətlərinə olan tələbatlarının dolğun şəkildə ödənilməsindən, regionlarda işgüzar fəallığın artırılmasından, eyni zamanda əhəlinin geniş təbəqələrinin sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb edilməsindən, kadrların peşə hazırlığı səviyyəsinin yüksəldilməsindən ibarətdir.

Beləliklə, Azərbaycanda Almaniya, Fransa, İngiltərə, Belçika kimi Qərbi Avropa ölkələrinin təcrübəsindən istifadə etməklə İnnovasiya Modeli aşağıdakı istiqamətlərin əsasında yaradılmaqdadır:

1. İnnovativ sahibkarlığın dəstəklənməsi;
2. Elmi-tədqiqat İnstitutlarının potensialının gücləndirilməsi;
3. Texnoparklar, sənaye parkları, sənaye rayonlarının yaradılması;
4. Xarici innovasiya kapitalının cəlb edilməsinin stimullaşdırılması;
5. İnsan kapitalının potensialının artırılması;
6. İnnovasiya infrastrukturunun yaradılması və mövcud strukturun inkişafının təmin edilməsi.

Bu kompleks tədbirlər gələcəkdə güclü bir Milli İnnovasiya Sisteminin yaradılmasına köməklik göstərəcəkdir. Yaradılmaqda olan Milli İnnovasiya müasir iqtisadi sistemin əsas elementlərindən birinə çevrilməkdədir. O ölkənin rəqabətqabiliyyətliliyinin artırılması, insan kapitalının inkişafı, sənayenin inkişafı, elmi tədqiqat institutlarının potensialının gücləndirilməsi, yenilikçi texnika və texnologiyaların yaradılması və tətbiqinin əsasını təşkil edir. Dünya ölkələrinin Milli İnnovasiya Sistemlərinin öyrənilməsi, onların qabaqcıl təcrübələrinin mənimsənilməsi üçün vacibdir. Özünün Milli İnnovasiya Sistemini

yaratmaq məqsədini qarşısına qoymuş Azərbaycana bu sahədə dünyada öncülolan sistemlərin tədqiqinin həyata keçirilməsi vacibdir.

İŞİN ƏSAS NƏTİCƏLƏRİ

Tədqiqat işində aşağıdakı nəticələr əldə edilmişdir:

1.İnnovasiya iqtisadi kateqoriya kimi yeniliyin istehsalı və reallaşdırılmasının daha ümumi xassələrini, əlamətlərini, əlaqə və münasibətlərini əks etdirir;

2.İnnovasiya fəaliyyətini elmi texniki-texnoloji, hüquqi-normativ, informasiya-kommunikasiya, iqtisadi və sosial, təşkilati və beynəlxalq aspektlərdə təsnifləşdirmək olar;

3.İnnovasiyanın istehsal olunan məhsulların keyfiyyətinin yüksəldilməsinə kömək etməsi nəticəsində istehsal və istehlak səviyyəsi artır və həyat keyfiyyəti yaxşılaşdırılır;

4.Dünyanın bir çox ölkələrində innovasiyalı biznesə əsaslanan elmtutumlu müəssisələrin hesabına yeni iqtisadiyyatın yaradılmışdır;

5.İnnovasiya regional infrastrukturun inkişafında və investisiya strategiyasının işlənilib hazırlanmasında xüsusi rol oynayır.

6. Almaniya, Fransa, İngiltərə və Belçika kimi inkişaf etmiş sənaye ölkələrində texnoparklar, innovasiya-texnoloji mərkəzləri, sənaye klasterləri, kütləvi istifadə mərkəzlərinin yaradılması hesabına güclü innovasiyalı infrastruktur yarada bilmişlər;

7.Regional innovasiya siyasəti mövcud maddi-texniki, xammal və əmək potensialının səmərəli istifadəsi, daxili bazarın tələbatlarının təmin edilməsi ərazi problemlərinin həlli məsələlərinə yönəldilmişdir;

8.Dövlət innovasiya fəallığını təşkilati-normativ və maliyyə resursları ilə təminatını tənzimləyir;

9. Qərbi Avropa ölkələrinin təcrübəsinə əsaslanaraq, innovasiya sisteminin Azərbaycanda modeli yaradılır ki, bu zaman aşağıdakı ümumi metodoloji prinsiplərə diqqət yetirilir:

-İqtisadi inkişafda bilik xüsusi rol oynayır;

-İqtisadi inkişafda sahibkarlar arasında gedən və əsasında innovasiyalara dayanan əqabət əsas amil kimi çıxış edir;

-İnnovasiya fəaliyyətinin institutsional konteksti onun məzmun və strukturuna birbaşa təsir göstərir.

**Dissertasiyanın əsas elmi nəticələri üzrə aşağıdakı elmi
məqalə və tezislər çap olunmuşdur:**

1. V.A. Muradov. Almaniyanın innovasiya sistemi və innovasiya qabiliyyəti //Azərbaycan Aqrar elmi, 2014, № 4, s.156-158.
2. В.А.Мурадов Понятие «инновация» в экономической литературе// Научный Вестник Серия «Экономические науки» (Полтава), 2014, № 3 (65), с. 173-178.
3. V.A.Muradov.İnnovasiya prosesində biznes planının idarə edilməsi // Audit, 2015, № 2, səh.77-81.
4. V.A.Muradov.Böyük Britaniyanın innovasiya siyasəti //AMEA İqtisadiyyat İnstitutunun Elmi Əsərlər Toplusu, 2015, №6 (noyabr – dekabr), səh. 209-215.
5. V.A.Muradov.Brüssel Paytaxt Regionunda innovativ inkişafın ekonometrik göstəriciləri //Journal of Qafqaz University. Economics and Administration, 2016, səh. 96-102.
6. V.A.Muradov. Azərbaycan mədəniyyəti və innovasiya //Gənc tədqiqatçıların III beynəlxalq elmi konfransı, Bakı, 2015-ci il, 17-18 aprel, səh. 529-531.
7. V.A.Muradov.İnnovasiya proseslərinin tənzimlənməsi //Gənc tədqiqatçıların IV beynəlxalq elmi konfransı, Bakı, 2016-cı il, 29-30, səh. 637-638.

Вугар Агамурад оглы Мурадов

Возможности применения модели инновационного развития Западной Европы в развитие регионов

Резюме

Целью диссертационной работы теоретическое и эконометрическое изучение инновационной системы регионов Германии, Франции, Великобритании и Бельгии, применение инновационной практики этих стран в регионах Азербайджанской Республики. В диссертации впервые проводится эконометрическое исследование регионов этих стран. С целью исследования были поставлены и решены нижеуказанные задачи:

- изучение теоретических основ эффективной организации инновационной деятельности в регионах стран Западной Европы (Германия, Франция, Великобритания и Бельгия);

- изучение организации инновационной деятельности в регионах Азербайджанской Республики;

- изучение применения модели инновационной практики этих стран в регионах Азербайджана;

- Проведено эконометрическое исследование инновационной деятельности регионов Германии, Франции, Великобритании, Бельгии и Азербайджана.

В первой главе изучаются теоретические основы инновационной деятельности, раскрывается инновационная система и роль инноваций в развитии регионов государств Западной Европы, как Германия, Франция, Великобритания и Бельгия.

Во второй главе проведен эконометрический анализ и эконометрическое моделирование инновационного развития регионов Германии, Франции, Великобритании, Бельгии и Азербайджана. Произведена эконометрическая оценка влияния инноваций на развитие регионов.

В третьей главе раскрывается роль инноваций в экономической развитии регионов Азербайджана применением инновационной моделей регионов стран Западной Европы (Германия, Франция, Великобритания и Бельгия).

Implementation possibilities of Western European innovation development model in the development of regions

Summary

The main objective of the thesis is studying and analysis of innovation systems of Germany, France, Great Britain and Belgium in the regions of Azerbaijan and appliance of those countries' innovation experience by using practical and econometric models.

Firstly, econometric investigation of these countries is set forth in the thesis. According to the aim of conducted research, the tasks below are set forward and solved logically:

- Studying practical basics of efficient regulations of innovative activity in the regions of Western Europe (Germany, France, Great Britain and Belgium);

- Studying regulation of innovative activity in the regions of the Azerbaijan Republic;

- Studying appliance of innovative models of those countries in the regions of Azerbaijan;

- Conducting econometric researches of innovations in Germany, France, Great Britain and Belgium and in the regions of Azerbaijan;

In the first chapter theoretical basics of innovative activity are studied, the role of innovation and innovative systems are clarified in the development of Germany, France, Great Britain and Belgium in Western Europe.

In the 2nd chapter economic analysis and econometric modelling of innovative development of Germany, France, Great Britain, Belgium and the regions of Azerbaijan and economic assessment of factors affecting innovative development of those countries have been analyzed.

The third chapter is about the role of implementation of innovation models Western European countries in economic regions of Azerbaijan.

Sayı 100 nüsxə, format 60x80 1/16 1,5 ç.v.
Avtoreferat AMEA-nın kompüter mərkəzində yığılmışdır.

Ünvan: Hüseyn Cavid prospekti , 115

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
БАКИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ**

На правах рукописи

Мурадов Вугар Агамурад оглы

**ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ МОДЕЛИ
ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЫ В
РАЗВИТИЕ РЕГИОНОВ**

Специальность: 5302.01 – Эконометрия

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**диссертации на соискание ученой степени
доктора философии по экономике**

БАКУ - 2016